

TITITÁ

rendezte: **Almási Tamás**
Magyarország, 2015, 90 perc
magyar nyelven

SZINOPSZIS

Anti 18 éves cigány fiú, akinek szenvedélye a gitározás. Az ország egyik távoli szegletében, romatelepen él. Váratlan lehetőség éri, amellyel kitörhet kilátástalan helyzetéből. 60 fiatal társával együtt felvételt nyer a Snétberger Zenei Tehetség Központba, ahol tanulhat. A komfortos világ ígérete elvarázsolja a fiatalembert. Csodát remél. Azonban hamar kiderül, hogy hátránya hatalmas, még roma diáktársaihoz képest is. Nem ismeri a kottát, nincs támogató zenészcsalád a háttérben, nem szokott a rendszeres gyakorláshoz. Az érzékeny és szerethető fiú története tele van váratlan fordulatokkal. Őszintesége, sajátos humora pillanatok alatt magával ragadja a nézőt. Antin keresztül bepillantunk a zenei tehetség központ munkájába is. Nagyszerű zenei betétek és emlékezetes „tábori” pillanatok színezik az egészestés dokumentumfilmet. A film nem csak „roma filmként”, hanem klasszikus „coming of age” filmként is értelmezhető.

MIÉRT ÉRDEMES MEGNÉZNI A FILMET?

A film egy tizenéves fiú útját követi, aki elérkezett oda, hogy döntenie kell arról, milyen irányba szeretné alakítani a jövőjét. Anti, a főszereplő, pályaválasztás előtt áll, amivel kapcsolatban hasonló kétségek gyötrik, mint kortársai többségét. Megnyerő személyisége és őszintesége miatt könnyű vele azonosulni, gyorsan szimpatikussá válik a nézők számára. A diákok jól megértik Anti dilemmáit, hiszen valószínűleg maguk is szembesültek már hasonló kérdésekkel. Ha a feldolgozás során válaszokat keresnek a főszereplő számára, egyúttal önmaguk számára is megtalálhatják azokat.

Anti egy tehetséges roma fiatal, akinek sorsa nagyban függ attól, hogy hova és milyen körülmények közé született. A film elemzése kitérhet az esélyegyenlőség kérdésre és a különböző felzárkóztató és tehetségfejlesztő programok fontosságára is. A fiú életén keresztül bepillantást nyerünk a nagy szegénységben élő, leszakadó roma közösségek mindennapjaiba, megismerhetjük azokat a nehézségeket, amelyekkel küzdenek.

Film szempontból a Tititá egy jellegzetes filmtípusba, a kamaszok felnőtté válásának folyamatát bemutató felnövs-történetek, azaz „coming of age” filmek közé tartozik. Ezek a filmek különböző mintákat adnak a fiataloknak, melyekből erőt meríthetnek, és melyek közül kiválaszthatják a számukra leginkább motiválót. A coming of age történet elemzése segíthet abban, hogy a kamaszok jobban megértsék az életkorra jellemző lelki és testi folyamatokat, és könnyebben kibeszéljék azokat a problémákat, amelyek nyomasztják őket.

A Tititá olyan dokumentumfilm, amely a klasszikus, követéses módszert alkalmazza, emellett szépen felépített dramaturgiai íve van. Az elemzés során vizsgálhatjuk a főszereplő érzelmeinek hullámzását és a film csúcspontjait, valamint megbeszélhetjük a történet lezárásának jelentését. Ha úgy látjuk, hogy a csoport fogékonyabb a módszertani kérdésekre, szóba kerülhet a filmalkotó és a téma viszonya és a dokumentumfilmes alkotói etikett kérdése is.

KULCSSZAVAK

oktatás tehetség, tehetséggondozás művészeti nevelés

pályaválasztás roma kisebbség esélyegyenlőség

társadalmi mobilitás

JAVASOLT FELDOLGOZÁSI IDŐ

45 perc

A FILM FELDOLGOZÁSÁNAK MENETE

FELVEZETÉS (5 PERC)

Érdeemes a film elemzését a főszereplő megismerésével, a filmben bemutatott helyzet megértésével kezdeni. Ha tisztáztuk a történet kiindulópontját, érthetőbbé válik a később kialakuló konfliktus is. Mivel a főszereplő, Anti, egy különösen szimpatikus fiatalember, akivel könnyű azonosulni, a film feldolgozásának legideálisabb kiindulópontja, ha először az ő motivációit próbáljuk meg feltárni.

Ki a film főszereplője?

Hol és milyen körülmények között él?

Mit tudunk meg a családjáról?

Miben tehetséges Anti?

Anti társadalmi helyzetének és közvetlen környezetének bemutatása után próbáljuk meg közösen elmondani a film történetét. A cselekmény feldolgozásakor hangsúlyozzuk, hogy a kiinduló helyzethez képest milyen nagy változást jelentett a főszereplőnek a Snétberger Központ programjába való bekerülés. A társadalmi jelenségek megbeszélésével párhuzamosan engedjünk teret a pszichológiai folyamatok elemzésének is. A két megközelítés közti arányt a diákok érdeklődésének megfelelően alakítsuk.

FELDOLGOZÁS (35 PERC)

A bemelegítő kérdések után rátérhetünk az első nagyobb témára, a tehetséggondozás szerepére az oktatásban és a felzárkóztatásban. Ezt Anti személyes sorsán keresztül több szempontból is vizsgálhatjuk. Látni fogjuk, hogy a kérdés nagyon összetett, a filmben látottakra reagálva akár vitákat is indíthat. Amennyiben a diákok vitatkozni kezdenek, engedjünk teret a pro és kontra érveknek is. Ezen a ponton már ne csak Anti, hanem a tanárok helyzetébe is képzeljük bele magukat, és próbálják meg a helyzetet több szereplő szemszögéből megítélni.

OKTATÁS, TEHETSÉGGONDOZÁS

Anti ügyes gitáros. Miért teljesít mégis rosszabbul a tehetséggondozó programban, mint a társai? *(nem kapott korábban zenei nevelést, nem szokott hozzá, hogy gyakoroljon, nem bízik magában eléggé, mélyszegénységből jön, míg a többi gyerek zenészcsaládokból stb.)*

Jó-e ilyen különböző szinten álló embereket együtt nevelni, akár versenyhelyzetbe hozni?

Te voltál már olyan helyzetben, hogy ilyen nehéz körülmények között, esetleg nálad jobb versenytársakkal szemben kellett teljesítened? Mi segített ebben a helyzetben?

Miért jár szívesebben a tanárnő óráira, mint a többi foglalkozásra?

Milyen Snétberger Ferenc mint tanár? Neked melyik tanáregyéniség segítene többet?

Hogyan értelmezed Anti rajzát, amit a meghallgatás előtt készített?

Mi történik a meghallgatáson?

Miért döntenek úgy a program tanárai, hogy Anti és társai nem léphetnek fel a Művészetek Palotájában?

Szerinted jól döntöttek?

A fenti kérdések után egy kicsit személyesebb irányba terelhetjük a beszélgetést. A csoport jellegétől függően kitérhetünk arra, hogy ki miben tehetséges és általában milyen lehetőségek állnak a diákok előtt, ha a tehetségüket fejleszteni szeretnék. A válaszokból sokat megtudhatunk a diákok igényeiről, aktuális érdeklődési körükről is.

SAJÁT VÉLEMÉNYEK

Ki az, aki a csoportban/osztályban különösen tehetséges valamiben? Te miben vagy tehetséges?

Hogyan reagál a többi diák a tehetséges társra?

Milyen negatív és pozitív hozzáállás lehetséges?

Hogyan válhat valaki még jobbá abban, amiben tehetséges?

Mi akadályozhatja meg ebben?

Te mit teszel azért, hogy még jobb legyél abban, amiben tehetséges vagy?

Próbáljuk a beszélgetést úgy alakítani, hogy kiderüljön, mindenki jó valamiben, mindenkinek van valamilyen különleges tehetsége. A tehetségeknek nem feltétlenül kell tantárgyukhoz kötődniük, elképzelhető, hogy valaki viccek mesélésében, mások megvívásztalásában, süteménysütésben stb. a legjobb.

ROMA KISEBBSÉG, MŰVÉSZETI NEVELÉS

Milyen módokon segítik a tehetséges fiatalokat a Központ munkatársai?

(tehetségkutatás, zenei képzés, karrier-tanácsadás, koncertek szervezése, hangszerek kölcsönzése stb.)

Miért éppen a romáknak szól a program?

Mi az, ami a romákra jellemző ebben a filmben?

Ha nem az, akkor miről szól inkább?

Miért marad le Anti majdnem a tábor második részéről? Milyen egyéb nehézségei vannak? *(nincs pénze vonatjegyre, nincs elég tiszta pólója stb.)*

A származás hátrány-e Antinál?

Milyen különbségek vannak Anti otthoni környezete és a tábor között? *(rendezettség, közművek, étkezés, pontos napi program stb.)*

Hangsúlyozzuk a Központhoz hasonló tehetségfejlesztő programok fontosságát, melyek esélyt teremtenek és segítik a nehéz helyzetben élők kiemelkedését. Idősebb diákcsoport esetében a feldolgozásnak ezen a pontján olyan fogalmakat is bevezethetünk, mint az „esélyegyenlőség” vagy a „társadalmi mobilitás”. Készüljünk fel arra, hogy a film erősen megérintheti érzelmileg a diákokat. Ha úgy látjuk, hogy meghatotta, elszorította őket, ezekről az érzelmekről mindenképpen beszéljünk velük.

A beszélgetést a roma kisebbségre jellemző kulturális érdekességekkel is kiegészíthetjük, különös tekintettel például a roma zenei hagyományra.

A téma zárásaként hozhatunk további példákat, melyek a Snétberger Központhoz hasonló programot valósítanak meg. Ideális esetben a csoport közvetlen környezetéből is említhetünk jó gyakorlatokat, felhívhatjuk a figyelmet olyan lehetőségekre, melyek felkelthetik a diákok érdeklődését (aktuális pályázatok, ösztöndíjak, táborok stb.).

„COMING OF AGE” DOKUMENTUMFILM

A Tititá egy kamasz fiú története, aki életében először szakad el hosszabb időre a családjától, hogy részt vegyen egy zenei továbbképzést nyújtó programban. Azért hagyja el az otthonát, mert szeretné megvalósítani azt az álmát, hogy később hivatásos zenészé váljon. A film bemutatja azokat a fontos lépéseket, melyeket Anti tesz a felnőtté válás útján, de azt is láthatjuk, hogy ezek sokszor nagy kihívást jelentenek.

Anti kezdetben lelkes, de később rosszul érzi magát a Központban. Mi az, ami különösen nehéz a program ideje alatt? *(magányosnak érzi magát, hiányzik neki a családja, nehéz hozzászokni a szigorú napirendhez, túl sok az idegen ember stb.)*

Miért okoz problémát neki, hogy „egyik percben Edelényben, a másik percben a világ legjobb zenészeivel” kell lennie?

Tudsz más példát mondani olyan filmekre, amik egy fiatal felnőtté válásának történetét mondják el? *(Harry Potter, Billy Elliot, Lady Bird stb.)*

Miben hasonlít Anti a kedvenc példád főszereplőjére és miben nem? *(pl. ugyanúgy el kell szakadnia az otthonától, mint Harry Potternek)*

A dokumentumfilmes műfaj szempontjából érdemes kitérni arra, hogy az alkotók a munkafolyamat során milyen viszonyba kerülnek a szereplőkkel, akiknek életét hosszabb időn át követik. Felhívhatjuk a figyelmet arra, milyen nehéz a filmes helyzete, ha szeretne, de nem avatkozhat bele abba, ami a főhőssel történik. Egyes jelenetekben konkrétan is elemezhetjük a megfigyelő nézőpontját (próbák, Anti a diáktársak között stb.) és azt, hogy milyen témákról beszélnek a szereplők közvetlenül a kamerának.

LEZÁRÁS (5 PERC)

A feldolgozás lezárásaként beszéljük meg a film befejezését. Ütköztessük az érveket és ellenérveket a befejezés pozitív és negatív értékelése mellett. Engedjük, hogy a diákok empatikusan, emocionálisan reagáljanak a főszereplővel történetekre, mivel a látottak erős érzelmi hatást váltanak ki a nézőből. Levezetésként hangsúlyozzuk, hogy a film egy közel-múltban megesett történetet mutat be a mai Magyarországról és hívjuk fel rá a figyelmet, hogy Anti tulajdonképpen a csoportban résztvevő diákok kortársa.

Mi történik Antival a program után?

Milyen út áll Anti előtt a film végén?

Jól vagy rosszul zárul ez a történet?

TOVÁBBI OLVASMÁNYOK

Balogh László (szerk.): A tehetség felismerése és fejlesztése.

Kézikönyv a tehetséggondozás gyakorlatához. *Debreceni Egyetem, Pszichológiai Intézet, Pedagógiai-Pszichológiai Tanszék: Debrecen, 2011.*

Balogh László (szerk.): Tehetség és iskola. *Kossuth Egyetemi Kiadó: Debrecen, 2000.*

Czeizel Endre: Sors és tehetség. *Budapest, Urbis, 2004*

Dr. Tóth László: A tehetségfejlesztés kisenciklopédiája.

Pedellus Tankönyvkiadó: Debrecen, 2003.

Snéberger Zenei Tehetség Központ. Snetbergercenter.org

